

Helilooja Eduard Tubina mudellennukid

Autor:

Helen Lennuk ^[1]

Number:

Anno 2015

Rubriik:

Konserveerimine

Kui kaks mudellennukit suure vineerkastiga Kanutisse konserveerimisele toodi ja need minu käe alla töösse suunati, tekitas sõnapaar „lennukirestauraator Lennuk“ mõnusat elevust nii minus endas kui ka teistes kolleegides.

Mudellennukid kinkis Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumile hr Eino Tubin, tuntud Eesti helilooja Eduard Tubina poeg. Eino Tubin (sünd 1942) on endine Rootsi kaitseministeeriumi ametnik ning vabakutseline ajakirjanik. Aastast 1994 elab ta Türgis Kaşı väikelinnas koos oma türklannast abikaasaga (1). Tema sõnul olevat mudellennukid valmistanud tema isa, Eduard Tubin ise, kes neid vahel koos pojaga ka lennutamas käis ^[ill 1] ^[2]. Mudellennuk 2 ühe tiiva otsal on silt omaniku nime ja aadressiga: „EINO TUBIN. Ulricehamnsv. 44. Johanneshov. Te. 483733“ ^[ill 2] ^[3].

Mudellennukid toodi Kanutisse suures, spetsiaalselt lennutranspordiks valmistatud vineerkastis. Mudelid olid korralikult pakendatud, kuid nad olid osaliselt katki. Ilmselt olid kahjustused tekkinud juba varasemate lennutamiste käigus, aga võimalik, et ka Eestisse transportimisel.

Mudelite puitkonstruktsioon oli küll õrn, kuid restaureerimisele jõudes heas seisukorras – vaid ühe lennuki tiib oli murdunud ning esines väiksemaid puitdetailide kahjustusi.

Puitkarkassi kattis habras siidist kate. Siid on mudellennukite ehitamisel sageli kasutatav materjal, kuna see on kerge ning lennuki valmistamisel tõmbub töödeldud kangas kuivamise käigus iseenesest vajalikul määral pingule. Küll on aga probleemiks see, et peale tekstiili mitmekordset lakkimist muutub siid aja jooksul rabadaks (2). Ka Kanutisse restaureerimisele saabunud mudellennukeid katnud siid oli lakitud ja rabe ning rebenes õrna sõrmepeudutuse peale. Varasemaid rebendeid oli proovitud parandada liimi, teibi ja mati kilega ilmselt juba mudelite lennutamise ajal ^[ill 3] ^[4], ^[ill 4] ^[5], ^[ill 5] ^[6], ^[ill 6] ^[7], ^[ill 7] ^[8].

Konserveerimislugu

Esmalt tuli mudelitelt eemaldada varasemad parandused (teibid ja kilest paigad). Otsustati eemalda ka siidkate karkassi osadelt, kus materjal oli rebenenud ja katki, sest säilinud originaalmaterjali fragmentide taustamine uue materjaliga otse mudelil ei osutunud võimalikuks [ill 8] [9], [ill 9] [10]. Katkised kohad puitkarkassis parandas puidukonservaator Viljar Talimaa, kes toestas ka mudeli murdunud tiiva ning sättis selle tagasi algseesse asendisse [ill 10] [11], [ill 11] [12].

Kaua arutati katematerjali asendamise võimaluste üle, otsides võimalikult vastupidavat ja samas kerget materjali, mis ei puruneks puudutusel ja mille raskus ei viiks lennukit tasakaalust välja.

Soov katta mudelid võimalikult originaalilähedase materjaliga tõi meid taas siidi juurde. Uue siidkanga impregneerimine lakkimise teel oleks aja möödudes muutnud siidi originaalmaterjalile sarnaselt rabedaks ja hapraks. Seega otsustati, et siidi ei lakita, vaid see tuleb vastupidavuse suurendamiseks ja venimise vältimiseks taustata vastupidavale, kuid sulgkergele materjalile, milleks valiti 11g/cm² loorpaber. Õhukeste materjalide ühendamine oli täpsust nõudev töö ning parema tulemuse saamiseks taustati siid „neljal käel“. Puhtale pinnale asetati toonitud loorpaber, mis liimistati laiade pehmete jaapani pintslitega, vältimaks loorpaberi rebenemist ja kortsumist. Liimimiseks kasutati nisujahukliistrit. Liimisele pinnale asetati ettevaatlikult toonitud siid ning seejärel siluti siidi pind üle teflonist voltluuga pressides. Saadud materjal pandi *Hollytex*’ide ja viltide vahel tugevasse pressi 24 tunniks kuivama. Taustatud siid lõigati šabloonide järgi vajalike suurusega tükkideks jälgides, et kanga lõimesuund oleks sama, mis karkassil oleval originaalil. Sobivad tükid liimiti puitkarkassi külge nisujahukliistriga ning suruti voltluuga kinni selliselt, et liimiseks tehti nii puitkarkassi kui ka materjali servad. Tegutsema pidi väga ettevaatlikult, sest iga õrnemagi sõrmevajutusega võis tekkida originaalmaterjali uus rebend või auk.

[ill 12] [13], [ill 13] [14], [ill 14] [15], [ill 15] [16]

Pärast konserveerimist viidi mudellennukid Alatskivi lossi, kus teise korruse külalistubadesse on sisse seatud Eduard Tubina Muuseum. Eesti ühe tuntuma helilooja elule ja loomingule pühendatud väljapanek valmis 2011. aasta kevadel Alatskivi valla ning Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi koostöös. Vaatamiseks ja kuulamiseks on välja pandud Tubina käsikirjad, salvestised, raamatud ning tutvustatakse ka tema loomingu interpreete, heliloojaga seotud muusikainstrumente, heliplaate, teatrikavandeid. Samuti on võimalik vaadata Eduard Tubina enda tehtud filme ja fotosid (3). Võib näha, et lisaks suuremahulisele ja mitmekesisele heliloomingule oli Tubin huvitatud ka filmimisest, fotograafiast, reisimisest, köögikunstist ning et ta oli üldiselt käeliselt väga osav mees. Seetõttu ei tundugi uskumatuna, et kõnealused mudellennukid on valminud tema enda kätetöona.

Mudellennukid pärast konserveerimist [ill 16] [17], [ill 17] [18].

Kasutatud materjalid:

Jaapani paber (loorpaber Kozo) 11g/cm² (PAPER NAO 4-37-28 Hakusan Bunkyo-ku Tokyo 112-0001 JAPAN)

Naturaalne siid

Hollytex, polüesterkangas (PEL, HYPERLINK "<http://www.preservationequipment.com> ^[19]"
www.preservationequipment.com ^[19])

Teflonist voltluu (Zelluloos, OÜ Maksing, Tallinn)

Viited:

1. V. Lään. Kes on kes? Kes on kus?: kaugete maade eestlased: lühielulood. Tallinn: Olion. 2011
2. CopterCAM veebileht.
http://www.coptercam.ee/mudellend/pdf/8_materjalid%20ja%20tooriistad.pdf ^[20]
(10.09.2015)
3. Alatskivi lossi veebileht. Eduard Tubina Muuseum. <http://www.alatskiviloss.ee/est/tubina-museum/> ^[21] (10.09.2015)

Avaleht | Kolleegium

Kõik pildid on autoriõigusega kaitstud.
SA Eesti Vabaõhumuuseum Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut
kanut@evm.ee

Source URL: <https://renovatum.ee/autor/helilooja-eduard-tubina-mudellennukid>

Links

- [1] <https://renovatum.ee/autor/helen-lennuk>
- [2] <https://renovatum.ee/node/13>
- [3] <https://renovatum.ee/node/14>
- [4] <https://renovatum.ee/node/15>
- [5] <https://renovatum.ee/node/16>
- [6] <https://renovatum.ee/node/219>
- [7] <https://renovatum.ee/node/220>
- [8] <https://renovatum.ee/node/221>
- [9] <https://renovatum.ee/node/222>
- [10] <https://renovatum.ee/node/223>
- [11] <https://renovatum.ee/node/224>
- [12] <https://renovatum.ee/node/225>
- [13] <https://renovatum.ee/node/226>
- [14] <https://renovatum.ee/node/227>
- [15] <https://renovatum.ee/node/228>
- [16] <https://renovatum.ee/node/229>
- [17] <https://renovatum.ee/node/296>
- [18] <https://renovatum.ee/node/297>
- [19] <http://www.preservationequipment.com>
- [20] http://www.coptercam.ee/mudellend/pdf/8_materjalid%20ja%20tooriistad.pdf

[21] <http://www.alatskiviloss.ee/est/tubina-muuseum/>